

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC
Ústav společenských věd

Lukáš Nápravník

Volební kampaň ODS v letech 2006 a 2010
ODS election campaign in 2006 and 2010

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Volební kampaň ODS v letech 2006 a 2010 vypracoval samostatně a použil jen zdroje uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci, 2012 podpis.....

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce Doc. Mgr. Pavlovi Šaradínovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval, a za cenné rady a připomínky, které mi poskytnul.

Obsah

| | |
|---|----|
| ÚVOD | 6 |
| 1 Politický marketing | 7 |
| 1.1 Negativní reklama, negativní kampaň, využití, výzkum a historie | 11 |
| 1.2 Základy komunikace s voliči..... | 12 |
| 1.3 Možnosti oslovení potenciálních voličů | 17 |
| 1.4 Vizuální podoba volební kampaně | 18 |
| 2 Charakteristika Občanské demokratické strany (ODS) | 19 |
| 3 Historie Občanské demokratické strany | 21 |
| 3.1 Kontakty s dalšími politickými stranami | 22 |
| 3.2 Parlamentní volby 1992 | 23 |
| 3.3 Vznik České republiky..... | 24 |
| 3.4 Komunální volby 1994 | 24 |
| 3.5 Integrace ODS a KDS..... | 25 |
| 3.6 Volby do poslanecké sněmovny a senátu 1996..... | 25 |
| 3.7 „Sarajevský atentát“..... | 26 |
| 3.8 Volby do Poslanecké sněmovny 1998 | 27 |
| 3.9 Senátní a komunální volby 1998 | 27 |
| 3.10 Toleranční patent | 28 |
| 3.11 Krajské a senátní volby 2000 | 28 |
| 3.12 Volby do Poslanecké sněmovny 2002 | 29 |
| 3.13 Volby do senátu a komunální volby 2002 | 29 |
| 3.14 Odchod Václava Klause z čela ODS | 30 |
| 3.15 Václav Klaus zvolen prezidentem ČR | 30 |
| 3.16 Volby do Evropského parlamentu 2004 | 31 |
| 3.17 Volby do krajských zastupitelstev a Senátu PČR 2004..... | 31 |
| 3.18 Parlamentní volby 2006 | 31 |
| 3.19 Sestavování vlády roku 2006 | 32 |
| 3.20 Komunální a senátní volby 2006..... | 32 |
| 3.21 XVII. kongres ODS 2006..... | 33 |
| 3.22 Zahájení reforem – 2007..... | 33 |
| 3.23 Znovuzvolení Václava Klause prezidentem republiky v roce 2008..... | 34 |

| | | |
|------|--|----|
| 3.24 | Krajské a senátní volby 2008 | 35 |
| 3.25 | Předsednictví ČR v Radě EU a následný pád vlády | 36 |
| 3.26 | Volby do Evropského parlamentu | 36 |
| 3.27 | XX. jubilejní kongres..... | 37 |
| 3.28 | Volby do Poslanecké sněmovny 2010 | 38 |
| 3.29 | XXI. kongres 2010 | 39 |
| 3.30 | ODS opět ve vládě..... | 39 |
| 3.31 | Komunální a senátní volby 2010 | 40 |
| | Volební hesla od roku 1992 do roku 2010..... | 41 |
| 4 | Srovnání volebních kampaní ODS před volbami do PS PČR v letech 2006 a 2010.... | 42 |
| 4.1 | Volební kampaň 2006..... | 42 |
| 4.2 | Volební kampaň 2010..... | 45 |
| | ZÁVĚR..... | 48 |
| | ANOTACE..... | 50 |
| | SEZNAM LITERATURY A PRAMENY | 51 |
| | SEZNAM GRAFŮ..... | 52 |

ÚVOD

Všechny politické strany, které kandidují do jakýchkoliv voleb a chtějí v nich uspět, by měly vést volební kampaň. Volební kampaň je jednou z důležitých složek pro úspěšné zvládnutí voleb. Protože mě zajímá, do jaké míry volební kampaň ovlivňuje výsledky voleb, vybral jsem si pro mou bakalářskou práci téma volební kampaň ODS, a to v letech 2006 a 2010. V práci budu zkoumat, jak se lišily jednotlivé volební kampaně Občanské demokratické strany v uvedených letech, s ohledem na to, že v roce 2006 vstupovala ODS do voleb jako opoziční strana a v roce 2010 jako strana vládní. Politickou stranu ODS jsem si vybral z toho důvodu, že patří a i ve zkoumaných letech patřila k nejsilnějším politickým stranám v České republice, a proto ji pokládám pro mé zkoumání volebních kampaní za vhodnou.

Volební kampaň je organizované úsilí politických stran nebo kandidátů do zastupitelských míst. Je to především snaha oslovit potenciální voliče, aby našli, získali sympatie k předloženému volebnímu programu a podpořili onu politickou stranu ve volbách. Volební program se opírá o základní priority, které se mohou lišit od místa volebního působení. Tyto priority se mohou zaměřovat například na bydlení, vzdělání, podnikání, bezpečnost občanů, dopravu, kulturu atd. V každé regionální oblasti mohou být nároky na tyto priority odlišné. Zároveň, měl volební program ctít principy, na kterých je konkrétní strana založena.

Cílem mé bakalářské práce bude zhodnotit a porovnat jednotlivé volební kampaně ODS a to před volbami do Poslanecké sněmovny ČR v letech 2006 a 2010. Při hodnocení se zaměřím na průběh jednotlivých volebních kampaní, jejich odlišnosti, základní priority, vizuální provedení kampaní a na jejich výsledky.

V mé práci se zaměřím na vysvětlení pojmů spojených s volební problematikou, a to: politický marketing, negativní reklama, negativní kampaň,

využití, výzkum a historie základní komunikace, atd. Dále v ní shrnu významné politické události od roku 2006 do roku 2010, které ovlivnily dění v ODS v daném období. Část mé práce seznamuje s charakteristikou a historií Občanské demokratické strany.

V závěrečné části mé práce se budu zabývat konkrétními volebními kampaněmi ODS v letech 2006 a 2010 a udělám analýzu, jak a čím byl ovlivněn přístup ODS k jednotlivým volebním kampaním. Budu tedy zjišťovat, jestli politická strana ODS volila za své výhodné, nebo nevýhodné pozice jinou strategii, či nikoliv. Současně uvedu výsledky voleb v letech 2006 a 2010.

1 Politický marketing

Pojem marketing se v politice používá v souvislosti, jak se organizace chovají na trhu, jak rozumějí svým zákazníkům, jak vyvíjejí produkty, jak komunikují a jak své produkty distribuují. Politický marketing se tedy příliš neliší od běžného marketingu. Politický marketing je jakýsi způsob, nebo myšlení politických stran, jak nahlízejí na potřeby a zájmy voličů, jak se v souvislosti s nimi dále chovají. Jejich výrobkem je v zásadě jejich chování, které zahrnuje mimo jiné například, vedení, kandidáty, zaměstnance, členy strany, symboly, činnost a také současnou i navrhovanou politiku. Podnikání může využívat marketing různými způsoby, z nichž převažuje přijetí tržní orientace a snaha o to, aby byl spotřebitel v centru dění a pozornosti organizace. Proto se i v politice mohou politické strany stát tržně orientovanými stranami, či výrobkovými.¹

Polický marketing jako pojem použil poprvé v roce 1956 jistý americký politolog Stanley Kelley v průlomové studii o profesionálních kampaních ve spojených státech amerických. Marketingový přístup k volební a politické soutěži o něco později popularizovali Philit Kotler aj. Levy v klíčové a velmi významné studii Broadening the concept of marketing roku 1969. V této studii bylo psáno, že volby by se měly stát jednou z nových arén Marketingového zájmu. Byl prosazován názor, že s politickými kampaněmi

¹ Srov. BRADOVÁ, E. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu*, s. 58.

jejich kandidáti mohou obchodovat stejným způsobem jako například s mýdlem.²

Politický marketing jako součást volebních kampaní se objevil ve strategiích západoevropských stran už na přelomu 70. a 80. let. Oslabení pevných pilířů volebního rozhodování a rostoucí proměnlivost volebního jednání, doprovázel současně zvyšující se zájem o marketingové metody. Někteří teoretici, kteří se zabývají politickou komunikací a volebními kampaněmi, politický marketing dokonce označují za jednu ze tří etap vývoje politické komunikace, například Dominic Wring v roce 2002 rozlišuje tyto tři fáze: éru masové propagandy, éru mediálních kampaní a éru politického marketingu.³

Každá politická strana jako organizace, či instituce nutně musí zpracovat a analyzovat informace o sobě, o svých členech, kandidátech, ale i samozřejmě o protikandidátech a soupeřích. Bez toho by zejména před volbami, nebyla politická strana schopna ničeho. Proto také informačně analytické a expertizní činnosti jsou v této souvislosti velice důležité.⁴

V následujících citacích jsem se zaměřil na informace o používání předvolebních průzkumů a dalších nástrojů volební strategie.

„Ještě je zapotřebí se alespoň zmínit o tom, že zatímco veřejné předvolební výzkumy se zaměřují hlavně na to, kolik a jakých skupin obyvatel dá své hlasy tomu kterému kandidátovi, experti na analýzy a sociálně – psychologické výzkumy, by měly pro samotné kandidáty sledovat především následující věci:“⁵

- „jakým stanoviskům dávají voliči přednost a jaké problémové oblasti je zajímají
- jak voliči vnímají kandidáta (image), v čem vidí jeho sílu, nejen mocenskou z hlediska postavení. Jak vidí jeho převahu nad protikandidátem, ale také nedostatky
- stranické preference

² Srov. tamtéž.

³ Srov. tamtéž.

⁴ Srov. BENČO J., *Chování a postoje, politika v předvolebním období*, s. 24.

⁵ BENČO J., *Chování a postoje, politika v předvolebním období*, s. 22.

- efekty předvolební kampaně⁶

„Je prokázáno, že provádění a zejména potom zveřejňování předvolebních výzkumů má zásadní vliv na chování a rozhodování potencionálních voličů.“⁷ „Vypracování volební a politické strategie představuje zaujmout stanoviska ke společensky - politickým a zapojit tak reklamu, kvalitní prezentace volebního kandidáta na veřejnosti, zkoumat a analyzovat názory veřejnosti a vybírat a ovlivňovat své potenciální cílové skupiny voličů. Dále jsou uvedena pravidla volební strategie:“⁸

1. „Základní pravidlo efektivní kampaně je, aby politická strana byla vždy zaměřena především na zájmy voličů. Tyto zájmy voličů lze zjistit sociologickým výzkumem.
2. Pro většinu voličů je při volebním rozhodování velmi důležitý image kandidáta. Ne každý volič se setká se svým kandidátem osobně, ale politik je všude na očích a jeho image potom ovlivňuje úspěšnost. Proto veřejná osoba, politik, který chce uspět, nemůže svou image nechat jen tak náhodě.
3. Každý politik, který vede volební kampaň, by měl mít svůj koncept. Hlavní orientační téma, které upoutá pozornost veřejnosti a z něj odvozenou strategii.
4. Voliči od kandidátů očekávají něco konkrétního, odpovědi na jejich problémy, nebo alespoň sliby.
5. Správná volební kampaň musí obsahovat tři velmi důležité komunikační plány: program placené reklamy, program osobních vystoupení a program práce svého týmu.
6. Politické strany by při volebním marketingu měly uvědomit média o ujasnění základních principů volební kampaně. Tyto principy jsou například: zřetelné základní sdělení, poselství – způsob, jak se bude daný kandidát fotografovat, rozsah reklamy pro tisk a sdělovací prostředky, rozdělení finančního rozpočtu pro jednotlivé kategorie médií.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

⁸ BENČO J., *Chování a postoje, politika v předvolebním období*, s. 22.

7. Kandidát musí každopádně perfektně ovládat své rétorické dovednosti, aby dokázal svůj program plně „prodat“ před svými voliči. Je dobré, různými kulturními vložkami okořenit svůj program, například přizvání populárního zpěváka, či různé zábavné soutěže. Politik, který vede takový program, by se tedy měl postarat o řádné sdělení volebního programu a hesel, zapomínat by ale neměl také na zábavu a uvolněnou atmosféru celého volebního programu.
8. Dalším důležitým aspektem je pozice mluvčího, který by měl být náležitě vyškolen nejen v tom, co a jak říkat, ale také kam jít a jak dlouho mluvit a pozice poradce – analytika, který podává informace z terénu, které by se potom měly stát předmětem dalšího zpracování a analýzy.
9. V každém případě by se měl celý koncept ještě před začátkem kampaně testovat na vzorcích cílové populace, ověřit a případně podle výsledků ještě zpřesnit a upravit.⁹

Cílem politiků ve volebních kampaních je tedy získat co nejvíce hlasů od voličů. Čím více, tím lépe. Proto se obracejí na nejširší masy a snaží se je všemožně přesvědčit. K tomu jim pomáhají právě hromadné sdělovací prostředky. Politik musí hlavně ve volebních kampaních v zájmu získání voličů vystupovat jako „hvězda“, jako idol. Tedy tak, jak je tomu ve světě sportu, nebo populární hudby. Kampaně by tedy měla být něco jako show.¹⁰

V odborné literatuře mne také zaujaly informace ze sociální oblasti, vztahující se k volbám, například:

Ve většině demokratických zemí světa je shodný tzv. vzorec účasti ve volbách:

- „Muži volí častěji než ženy
- Volí častěji občané s vyšším vzděláním, než s nižším
- Více obyvatelů měst, než venkova
- Ve věku od 35 až do 55 volí častěji ne občané mladší, nebo naopak starší
- Ženatí nebo vdané více než svobodní
- S vyšším postavením více než občané s nižším
- Členové organizace více než nečlenové

⁹ Tamtéž, s. 23.

¹⁰ Srov. BENČO J., *Chování a postoje, politika v předvolebním období*, s. 23.

- Volební shromáždění většinou navštěvují občané, kteří jsou již o svém volebním rozhodnutí plně přesvědčeni.
- Největší vliv na rozhodování voliče má vlastní uvažování, potom vliv rodiny a masových medií. Nejmenší vliv mají naopak podle průzkumů přátelé, kamarádi a spolupracovníci
- Velká část voličů se rozhoduje až na poslední chvíli a snaží se z nabízených možných politických stran zvolit tu nejméně špatnou.¹¹

1.1 Negativní reklama, negativní kampaň, využití, výzkum a historie

Kdybychom chtěli analyzovat současnou podobu a různé formy negativní reklamy v předvolebních kampaních, je namístě zmínit krátce i její vývoj a historii. Při uplatnění negativní kampaně ve volebních soubojích budu vycházet z praxe Spojených států amerických, neboť právě v USA sahají tradice a využití tohoto nástroje v politice nejdále do historie a ovládání tohoto řemesla je zde také nejrozšířenější na světě.¹²

I když se určité metody negativní či negativistické reklamy objevily již v kampaních politických kandidátů v 19. století, nelze mluvit o tom, že by už tehdy docházelo k systematickému, strategicky plánovanému, institucionalizovanému využití negativní reklamy. Spíše šlo o nějaké manévry politiků v jejich základní podobě. Ale i v této době byla užita například útočná rétorika, namířená zejména proti politickému odpůrci, později byla označována jako negativní kampaň, nekompromisní a ostrá.¹³

Byly různé techniky či metody, jako například vykreslování politických odpůrců jako „opilců“ nebo „sukničkářů“, často kandidáti útočili i třeba na soupeřovo náboženské vyznání. Zde se nabízí uvést vtipný a oblíbený slogan kandidáta Blaina z roku 1984, v němž útočí na svého tehdejšího soupeře Clevelenda a skutečnost, že zplodil nemanželské dítě: „Mami, mami, kde je můj

¹¹ BENČO J., *Chování a postoje, politika v předvolebním období*, s. 23, 24.

¹² Srov. BRADOVÁ, E a kol., *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*, s. 13.

¹³ Srov. tamtéž, s. 14.

tatínek?“ Na tento vzkaz, ale Cleveland odpověděl zvolením do funkce a poslal Blainovi odpověď: „odešel do Bílého domu, ha ha ha!“¹⁴

Obdobné útočné politické výpady lze spatřit třeba i ve Velké Británii 19.století. Zde uvedu příklad, kdy ministerský předseda Benjamin Disraeli nazval svého liberálního protikandidáta Williama Gladstona „maniakem bez principů, v němž se podivuhodně mísí závist, mstivost, pokrytectví a pověřivost“ a který „nikdy nebude gentlemanem“¹⁵

Navzdory poměrně nekompromisním způsobům, kterým se vede negativní kampaň ve Spojených státech, je třeba na tomto místě říci, že zde existuje přísné pravidlo, kdy každý televizní spot musí být odsouhlasen stranickým výborem, jenž kandidáta nominoval a samotným kandidátem. U každé útočné reklamy musí být každému zřejmé autorství a příslušnost k politickému táboru, který za touto reklamou stojí. Až na ojedinělé výjimky je toto pravidlo všemi kandidáty dodržováno a voliči tak nejsou konfrontováni se situací, která je dosavadní zvyklostí v České republice, kdy se před volbami objeví celá řada, negativních či jinak útočných reklam, nikdo ale netuší, kdo je jejich autorem. Můžeme tedy říci, že v České republice je spíše užita anonymní negativní reklama, která získává v předvolebním souboji nemalý prostor.¹⁶

Jak je tedy zřejmé z předchozích odstavců, je jistá míra negativity v politice odjakživa patrná. Negativní kampaně nás tedy provází od minulých století a jsou rozšířené v celosvětovém měřítku. Nejen v České republice se k sobě lídři politických stran chovají nekale, ale to již zřejmě k politice neodmyslitelně patří. V každých volbách jde opravdu o hodně a jistá nepravdivá a hanlivá prohlášení směrem ke svým politickým soupeřům jsou dnes už „normální“.

¹⁴ Srov. tamtéž.

¹⁵ Srov. tamtéž.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 15.

1.2 Základy komunikace s voliči

Je dobré si uvědomit, že na voliče nepůsobí jen to, co jim říkáme, ale také jakou formou jim to sdělujeme, jakými slovy, jakým tónem hlasu, jak se u toho budeme tvářit, jakou zvolíme gestikulaci atd.¹⁷

Na dobré zvládnutí komunikace s voliči se musí každý politik řádně připravit, protože se jedná o jednu z nejdůležitějších částí volební kampaně. Politik by tedy měl dodržovat určité ověřené metody.¹⁸

Jednou z těchto metod je duševní příprava pro účinnou komunikaci s voliči. Uvědomme si, že člověka v každodenním životě velmi traumatizují neúspěchy v jednání s druhými lidmi. Proto by politik neměl brát negativní reakce osobně a měl by si vytvořit pro tyto situace tzv. „hroší kůži“. Lidé budou vždy něco kritizovat, co se nebude slučovat s jejich zájmy a je dobré se na to tedy připravit.¹⁹

Dále by měl politik při komunikaci s voliči používat vhodná gesta, která dokreslí výklad a upoutají pozornost posluchačů. Neměl by například ukazovat prstem na člověka, nepřekrývat si ústa rukou, nebo si mnout nos. Tato gesta mohou voliči brát jako známky nemluvení pravdy, či nejistoty. Je to podobné jako u mimiky, u které dáváme svým uvolněným výrazem obličeje najevo, že jsme připraveni, víme co chceme, a ve své roli se cítíme dobře. Velmi důležitým prvkem v kontaktu s voliči je úsměv, který ovšem nemůže politik používat permanentně. Vyvolalo by to pro něj spíše negativní ohlasy.²⁰

Velmi důležitý je pro každého politika při komunikaci s voliči oční kontakt. Oční kontakt by měl být udržován s osobou, se kterou politik komunikujeme, ale ne nepřetržitě, pohled by se měl střídat z jednoho na druhého, nebo na okolí, ke kterému politik promlouvá.²¹

Dovolil jsem si také uvést některé příklady, které přispívají a naopak nepřispívají v účinné komunikaci s voliči:

¹⁷ Srov. KLÍČ, Z., *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*, s. 173.

¹⁸ Srov. tamtéž.

¹⁹ Srov. tamtéž, s. 176.

²⁰ Srov. KLÍČ, Z., *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*, s. 177.

²¹ Srov. tamtéž.

Projevy jistoty při komunikaci s voliči:

- přímý pohled
- klid těla
- plynulá řeč
- ráznější hlas
- dobře slyšitelný projev
- střídání hlasitosti projevu
- zdůrazňující gestikulace²²
-

Projevy nejistoty při komunikaci s voliči:

- „ehm“ a jiná slovní vata („jako“, „ve své podstatě“, „lze říci“ a jiné)
- přerývané dýchání
- přešlapování na místě a nervózní pohyby
- pohled do země, do stran
- monotónní projev
- dlouhé pomlky
- těkání očima
- nejisté závěry vět
- příliš pomalá řeč
- roztržité opakování slov nebo vět²³

Celkové doporučení pro správnou a účinnou komunikaci s potenciálními voliči je vždy uplatnit pozitivní a konstruktivní myšlení. Pozitivní myšlení se totiž promítá do jednání s druhými lidmi. Budují se tak lépe příjemné vztahy a podpora, jak osobní tak pracovní, které mohou pomoci překonat období se zvýšenou zátěží. Je dobré z každé situace hledat východiska a nabízet je druhým, protože dávat je ve finále vždy lepší, než brát. Politika není založena na tom, kolik kdo má pravdy, ale jak politik s touto pravdou naloží a dokáže o ní přesvědčit co nejvíce voličů. Politik by tedy měl voliče nejen informovat, ale také přesvědčovat a motivovat, aby šli volit a svůj hlas dali právě jeho straně.

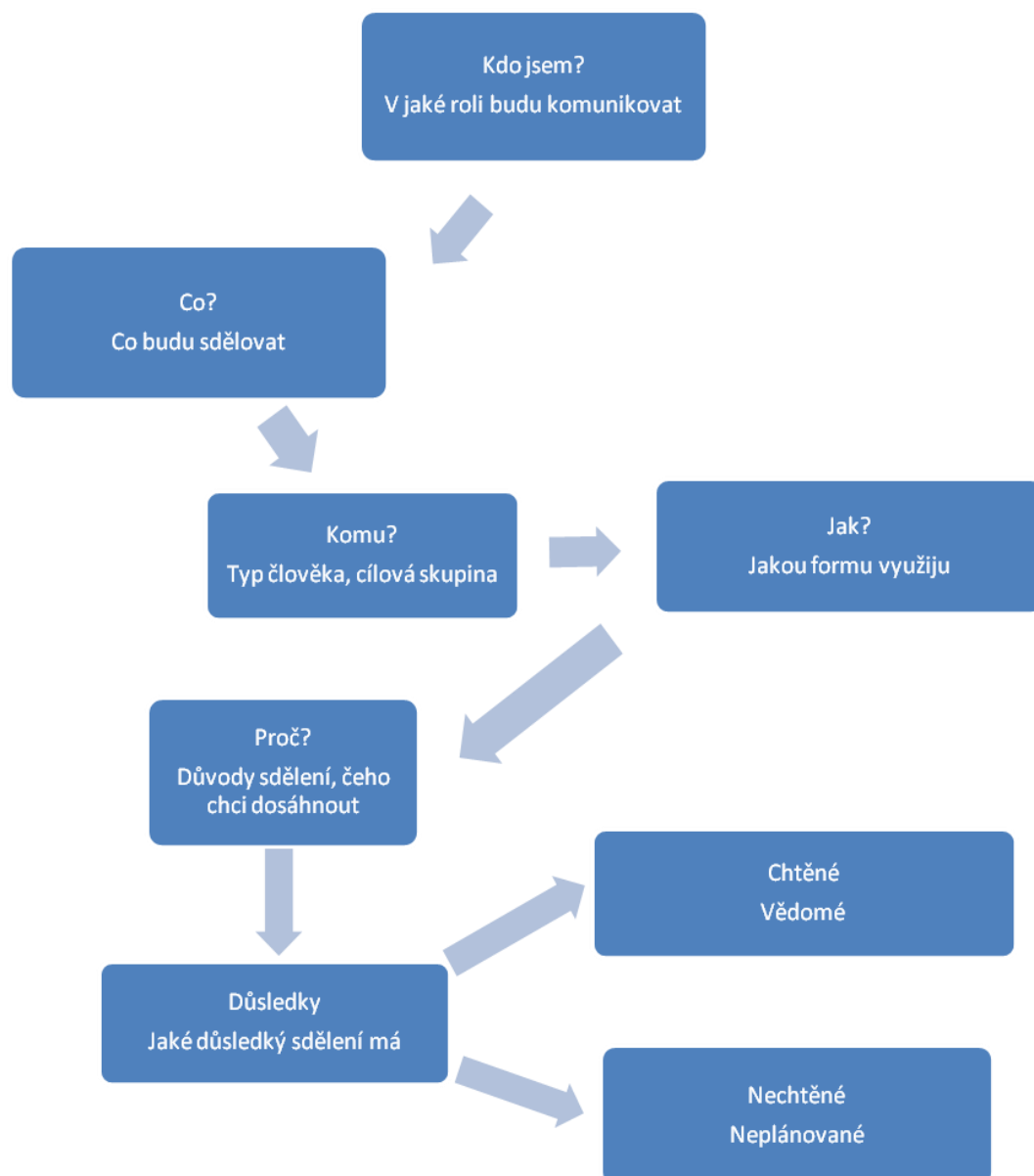
²² KLÍČ, Z., Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006, s. 177.

²³ Tamtéž, s. 177,178.

Z výše uvedených důvodů je tedy důležité, aby kandidát jakékoliv politické strany dbal na zásady správné komunikace s voliči. Politik by měl stát za svým volebním programem, pozitivně ho šířit a následně naplňovat dané sliby, aby i tímto způsobem zvýšil věrohodnost své osoby i celé strany a dále motivoval občany do dalších volebních období ke zvolení stejného kandidáta, strany. V opačném případě, při negativním přístupu a nenaplňování svých slibů, se odráží jednání takového politika v jeho další politické dráze a vrhá negativní světlo na celou politickou stranu.²⁴

²⁴ Srov. KLÍČ, Z., *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*, s. 178.

V rámci přípravy na komunikaci s voliči bychom si vždy předem měli uvědomit následující jednoduché schéma:



Zdroj: Srov. KLÍČ, Z., *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*

1.3 Možnosti oslovení potenciálních voličů

Politik má mnoho možností, jak potenciální voliče oslovit a záleží jen na něm, jak s těmito možnostmi naloží. Tyto druhy komunikace s voliči si nyní uvedeme:²⁵

Písemná komunikace – Oslovení voličů prostřednictvím písemných materiálů jako jsou například: novinové články, plakáty, letáky a volební časopisy.²⁶

Elektronická komunikace – V dnešní době si je dobré uvědomit, že se jedná o jedno z nejrozšířenějších oslovení voličů, jedná se zde o masové oslovení. Téměř každý občan má dnes přístup na internet, proto sdělené informace na internetových stránkách jsou dostupné prakticky každému. Politik by tak měl zvažovat, co na tyto internetové stránky umístí za informace. Je zde také prostor k případným komentářům, dotazům voličů.²⁷

Osobní komunikace – Jedná se o nejdůležitější formu kontaktu s voliči. Osobní komunikace probíhá při setkávání s voliči na různých hromadných akcích, kterými jsou například: setkání v rámci předvolební kampaně (mítinky), sportovní, zábavné a další akce. Při osobní komunikaci s voliči je velmi důležitý aktivní přístup, jako je například vyhledávání místa s velkou koncentrací lidí, organizování takových akcí, případně i osobní návštěvy voličů. Osobní komunikace je důležitá také proto, že na voliče udělá nějaký dojem. Politik by tedy měl mít osobní kouzlo, znát etiketu a měl by být vybaven velmi dobrou slovní zásobou.²⁸

²⁵ Srov. KLÍČ, Z., *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*, s. 172.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Srov. *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*, s. 173.

1.4 Vizuální podoba volební kampaně

Vizuální provedení celé politické kampaně je pro její úspěšné zvládnutí velmi důležité. Občané se mohou poprvé začít zajímat o nastávající volby právě díky vizuální propagaci strany a jejích lídrů, a proto je její dobré zvládnutí nezbytnou součástí volební kampaně. Mezi takové prezentační materiály patří billboardy, reklamy v tisku, propagační letáky jednotlivých politických stran, ale také grafické provedení celé prezentace, potisk aut, propagační stánky, reklamní předměty (tužky, oblečení, atd.). Nezbytně nutná je i prezentace politických stran v masových médiích, jako jsou televize, rádio, internetové stránky.

Každá politická strana staví vizuální podobu svých volebních kampaní na jednoduchých popisných znacích, které stranu prezentují (stranické logo, barvy, grafické zpracování typografie), sjednocují vizuální námět celorepublikově. Při tvorbě volební prezentace politických stran spolupracují jednotlivé strany s odborníky v mnoha grafických odvětvích, snaží se odlišit od svých protikandidátů a získat si i takovýmto způsobem potenciální voliče.

Reklamní materiály se svým obsahem liší podle jednotlivých typů zvolených prezentačních prostředků. Billboardy svou podstatou a umístěním nedávají příliš prostoru pro rozsáhlé texty a sdělení, jako je tomu např. u propagačních letáků, či obsahu internetových stránek nebo televizních reklam. Tedy z toho vyplývá, že každý takový propagační prostor nabízí jiné možnosti vyjádření a tudíž požaduje i jiný přístup k jeho vytvoření. Billboardy nás upozorňují na to nejnütnější, představují nám politického kandidáta, seznamují nás ve stručném sloganu s celkovým volebním programem a především základní myšlenkou politické strany. Dále jsou rozšířeny logicky o název politické strany, její vylosované číslo v aktuálních volbách a v neposlední řadě o jméno kandidáta. Billboardy stejně jako všechny další prezentační materiály se opírají také o jednoduchou psychologii barev a o grafické rozložení námětů tak, aby zaujaly voliče na první pohled a jasným a rychlým způsobem sdělily, co potřebují. Rozsáhlejším prezentačně-vizuálním materiálem jsou reklamní tiskoviny, jako např. letáky jednotlivých stran, kde je prostor pro sdělení svých volebních programů mnohem rozsáhlejší a tudíž mají pro potenciálního voliče větší sdělovací význam.

2 Charakteristika Občanské demokratické strany (ODS)

Po listopadu 1989 se v rámci znovuzavedení demokratických principů, začala utvářet klasická struktura politických stran. Některé vznikly jako zcela nové subjekty (např. ODS, ODA), jiné navázaly na historicky existující strany, jejichž činnost byla v období nadvlády KSČ buďto úplně zakázána (resp. sloučena s KSČ, jako např. Československá sociální demokracie, dnešní ČSSD) nebo silně potlačena (např. Československá strana lidová – dnešní KDU-ČSL).

„Strana ODS vznikla v roce 1991 a jedná se o původní pravicovou stranu, která se vydělila z Občanského fóra. V rámci postkomunistického prostoru ODS představuje jednu z nejúspěšnějších pravicových stran. ODS se hlásí k tradicím konzervatismu a liberalismu. ODS je strana s výrazným koaličním potenciálem, u které se v rámci stranicko-politického systému objevují výrazné tendence hegemonizovat prostor na pravici.²⁹“

Zásadně určujícím činitelem pro vznik i další existenci ODS byla osobnost jejího zakladatele a prvního předsedy, jehož až krajně konzervativní názory silně ovlivnily dění ve straně a potažmo i v celé společnosti v celém následujícím období.

„Prvním předsedou strany se stal nynější prezident Václav Klaus, který ve vedení strany zůstal až do roku 2002, kdy ho vystřídal Mirek Topolánek, který stranu ODS vedl také k volbám roku 2006. Nahradit v postu předsedy Václava Klause, který byl po celou dobu vnímán, jako „otec zakladatel“ a velmi oblíbený a charismatický politik, byl jedním z největších úkolů, kterých se Miroslav Topolánek musel zhostit, aby převedl stranu přes toto období.³⁰“

ODS se jako jedna z nejsilnějších stran v polistopadovém vývoji stala stabilní součástí politického života v České republice.

„ODS je doposud vnímána jako strana, která byla jedním z hybatelů a organizátorů ekonomických přeměn v devadesátých letech 20. století (např. kuponová privatizace jako jedna z metod privatizace státních podniků atd.). V

²⁹ MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 82.

³⁰ Tamtéž.

průběhu devadesátých let 20. století si strana prošla různými konflikty, např. ideovým sporem mezi Václavem Klausem a bývalým ministrem zahraničí Josefem Zieleniecem, který vedl k Zieleniecově rezignaci jak na funkci ministra, tak na poslanecký mandát a k odchodu z vedení strany, kde měl funkci místopředsedy. Nejvíce dramatickým pak pro stranu byl rok 1997, kdy vyvrcholila aféra s nejasnými sponzorskými dary. Tato aféra vedla k pádu vlády, předčasným volbám, ale také k výraznému oslabení strany ODS, kdy se z jejích řad oddělila Unie svobody (US). V následujících letech pak došlo k další konsolidaci strany s ODS, a vyrovnala se i s touto aférou a úbytkem členů.³¹

Na ukázkou zde uvedu volební výsledky strany ODS ve volbách do poslanecké sněmovny (v %) a počet získaných mandátů: V roce 1996 získala ODS 29,62 % a počet mandátů byl 68, v roce 1998 měla ODS 27,74 % a 63 mandátů, v roce 2002 získala ODS 24,47 % a počet mandátů činil 58 a v roce 2006 získala ODS 35,38 % a měla 81 mandátů.³²

Na konci 90. let se musela ODS vyrovnat i s postavením nevládní strany, která však stále svým způsobem ovlivňovala dění ve společnosti.

„Občanská demokratická strana byla od roku 1998 v opozici. Ve stejném roce došlo k uzavření tzv. opoziční smlouvy mezi ODS a ČSSD. Tento pakt v podstatě umožnil sociálním demokratům vytvořit stabilně fungující menšinovou vládu Miloše Zemana. Smlouva platila po celé volební období 1998 – 2002. V roce 2000 byla v souvislosti se schvalováním státního rozpočtu ještě rozšířena o tzv. toleranční patent, který nakonec umožnil změnu volebního zákona pro volby do poslanecké sněmovny.³³“

Postavení strany se mírně změnilo po odchodu Václava Klause z postu předsedy strany, ODS se snaží být moderní konzervativní stranou se širokou členskou základnou.

„Změna vnímání strany veřejností přichází s novým vedením, reprezentovaným právě Topolánkem, a proto se projevila s výrazným

³¹ MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 83.

³² Srov. MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 83.

³³ MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 83.

úspěchem v prvních volbách do evropského parlamentu v roce 2004. Ve volbách v roce 2006 měla Občanská demokratická strana pozici favorita. V případě ODS je zajímavé, že jí stoupla od roku 2006 členská základna a že strana také disponuje relativně rozsáhlou a stabilní strukturou. Se stranou dlouhodobě spolupracuje mládežnická organizace Mladí konzervativci, politický think tank CEVRO (Liberálně konzervativní akademie) a elektronický portál eSTAT neboli Efektivní stát.³⁴

3 Historie Občanské demokratické strany

Občanská demokratická strana se konstitovala z části členů Občanského fóra, které reagovalo na události 17. listopadu 1989. Občanské fórum vzniklo o dva dny později v Činoherním klubu při setkání tří stovek lidí z oficiálních i neoficiálních struktur. Již od začátku se v Občanském fóru angažovala řada pozdějších příslušníků politické strany ODS³⁵

Před prvními svobodnými volbami v roce 1990 se ale začalo ukazovat, že struktura občanských fór je značně nevyhovující. Celá moc vlastně ležela v rukou skupiny politiků Koordinačního centra občanského fóra, kteří vůbec nechtěli připustit standardní struktury politických stran. Uvnitř tohoto seskupení se stále častěji projevovaly odlišné názory na celkový charakter státu, tvoření politických stran a reformní strategii. Většina politiků chtěla navázat i na obrodný proces v roce 1968, který měl vést až k socialismu „s lidskou tváří“. Střet těchto názorů a také regionů a centra vedl až k volbě Václava Klause předsedou občanského fóra a to dne 17. října 1990.³⁶

Na sněmu Občanského fóra v Hostivaři 12. ledna 1991 byl zvolen Výchozí politický program Občanského fóra a to s podporou 80% hlasů. Tento Výchozí program znamenal přerod všelidového hnutí v politickou stranu pravicové orientace. Našli se ale samozřejmě i odpůrci a to v čele s Pavlem Rychetským, Jiřím Dienstbierem a Petrem Pithartem. Nesourodost další společné existence, názorově zcela odlišného charakteru celého tělesa, nakonec vedla

³⁴ MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 84

³⁵ Srov. www.ods.cz

³⁶ Srov. tamtéž.

k mimořádnému, tzv. „rozlučkovému“ sněmu Občanského fóra, který se konal v Praze dne 23. února 1991. Ten rozhodl o rozdělení Občanského fóra na budoucí Občanskou demokratickou stranu a Občanské hnutí.

Ve Sněmovní ulici, kde v budoucnu bude dlouhá léta Hlavní kancelář ODS, byl 4. března 1991 oficiálně ustaven přípravný výbor ODS, kterému předsedal Václav Klaus. Výbor se soustředil a pracoval na konstituování strany, na přípravě ustanovujícího kongresu, stanovách a celkové organizační struktuře.³⁷

Ve dnech 20 – 21. dubna 1991 se v Olomouci konal ustavující kongres Občanské demokratické strany. Všichni delegáti přijali navržené stanovy a programové prohlášení „Cesta k prosperitě“. Občanská demokratická strana byla poté definována jako demokratická pravicová strana s konzervativním programem. Předsedou byl zvolen Václav Klaus. V té době měl ale nelehký úkol, a to vybudovat během jednoho roku fungující politickou stranu s cílem vyhrát parlamentní volby. K Občanské demokratické straně se už tehdy hlásilo 39 poslanců ve Federálním shromáždění a 33 poslanců v České národní radě.³⁸

Na prvním zasedání občanských demokratů vyhlásila Výkonná rada ODS veřejnou soutěž na logo, které měla představovat písemná zkratka ODS modré barvy. Vítězem soutěže se stal Aleš Krejča z Prahy.³⁹

3.1 Kontakty s dalšími politickými stranami

Občanská demokratická strana navázala kontakty s blízkými stranami jak v České republice, tak i v zahraničí.⁴⁰

Dne 23. listopadu 1991 uzavřela na svém prvním kongresu koaliční dohodu s KDS a do parlamentních voleb v roce 1992 vstoupily obě strany ve společné koalici. Občanská demokratická strana udržovala velmi dobré vztahy rovněž s LDS, KAN a ODA. V prosinci 1991 rozšířila svoji působnost i na

³⁷ Srov. tamtéž.

³⁸ Srov. tamtéž.

³⁹ Srov. tamtéž.

⁴⁰ Srov. tamtéž.

Slovensko, kde také v březnu 1992 uzavřela slovenská část ODS předvolební koalici s Demokratickou stranou.⁴¹

V roce 1992 se občanští demokraté stali členem Evropské demokratické unie (EDU), tedy společného pravicového uskupení několika desítek politických stran liberálního a křesťansko-demokratického zaměření. Zde se řadí spíše k jejímu pravému křídlu. Václav Klaus byl zvolen místopředsedou EDU.⁴²

3.2 Parlamentní volby 1992

Ve dnech 5. – 6. června 1992 se konaly parlamentní volby a staly se tak první vážnější zkouškou pro občanské demokraty po jejím konstituování na politické scéně České republiky. ODS do těchto parlamentních voleb vstupovala s heslem „Svoboda a prosperita“.⁴³

Výsledky těchto prvních parlamentních voleb vypadaly takto: koalice ODS - KDS zvítězila jak ve Sněmovně národů FS (33,43% hlasů), ve Sněmovně lidu FS (33,90%), tak v České národní radě (29,72%). Za ODS bylo do Federálního shromáždění zvoleno celkem 76 poslanců a do České národní rady 66 poslanců.⁴⁴

Prezident Václav Havel pověřil předsedu ODS Václava Klause sestavením koaliční vlády České republiky ODS - KDS - ODA - KDU-ČSL, disponující 105 mandáty z 200. Tento kabinet vládl v letech 1992 – 1996 a za tuto dobu již stanovil základní kroky reformy. Dále se uvolňovaly tržní mechanismy, které zahájili reformátoři už ve vládě předchozí. Vláda byla aktérem nejrozsáhlejší privatizace v postkomunistickém bloku, kdy do soukromých rukou přešly tisíce státních podniků. Občanská demokratická strana prosazovala po celou dobu spíše vyrovnané nebo přebytkové rozpočty a

⁴¹ Srov. tamtéž

⁴² Srov. tamtéž

⁴³ Srov. tamtéž

⁴⁴ Srov. tamtéž

tak klesal státní dluh. Dále se v těchto letech občanští demokraté podíleli na postupném začleňování České republiky do demokratických struktur, a to například: Rada Evropy, OECD, NATO, EU.⁴⁵

3.3 Vznik České republiky

V čase plném přeměn a domluv se vyskytl také problém s vyřešením vztahů českého národa s národem slovenským. ODS sice měla ve svém programu pragmatickou a účelnou spolupráci v rámci jednoho federativního státu, ale ve svobodných volbách přišel slovenský národ s myšlenkou státní samostatnosti. ODS chtěla na Slovensku kandidovat a usilovala o státní soudržnost, ale nakonec dala přednost přátelskému způsobu rozdělení Československa, který nijak nepoškodil vzájemné vztahy a nenarušil ani hospodářský vývoj v obou vzniklých státech.⁴⁶

Dne 23. června 1992 bylo v Bratislavě závěrečné jednání s HZDS, kde bylo rozhodnuto o předložení zákona o zániku federace Federálnímu shromáždění. Dne 25. listopadu 1992 hlasovali všichni přítomní poslanci ODS ve FS pro zákon, podle kterého uplynutím 31. prosince 1992 zaniká ČSFR a jejími nástupnickými státy se stávají Česká republika a Slovenská republika.⁴⁷

3.4 Komunální volby 1994

Komunální volby se konaly 18. – 19. listopadu 1994. Občanští demokraté v nich dosáhli nejvyššího počtu všech voličských hlasů a to 29,5 %. Získané hlasy a mandáty vzrůstaly s velikostí sídel, když ve městech vyhráli občanští demokraté ve velké převaze. ODS tak získala posty primátorů ve většině velkých měst a starostenské funkce v dalších obcích. Občanská demokratická

⁴⁵ Srov. tamtéž.

⁴⁶ Srov. tamtéž.

⁴⁷ Srov. tamtéž.

strana přitom postavila kandidáty jen ve čtvrtině všech obcí, což bylo o hodně méně, než měli nezávislí, komunisté a lidovci.⁴⁸

3.5 Integrace ODS a KDS

Ze všech politických stran měla již od začátku Občanská demokratická strana nejbližší ke Křesťanskodemokratické straně. Spolupráce ODS s KDS, jak už to bylo v parlamentních volbách v roce 1992, pokračovala 2. června 1995 podepsáním tzv. smlouvy o integraci.⁴⁹

Občanská demokratická strana a Křesťanskodemokratická strana se tak 18. března roku 1996 sjednotily. Spojení těchto stran bylo slavnostně vyhlášeno na předvolební konferenci 31. března 1996.⁵⁰

3.6 Volby do poslanecké sněmovny a senátu 1996

Volby do poslanecké sněmovny probíhaly ve dnech 31. května – 1. června roku 1996. Občanští demokraté do těchto voleb vstoupili s heslem „Dokázali jsme, že to dokážeme“ a také v nich zvítězili s 29,62% hlasů a získali 68 křesel. Nečekaný úspěch ČSSD, která akumulovala hlasy levicových voličů, znamenal ztrátu parlamentní většiny pro původní vládní sestavu. Václav Klaus byl prezidentem republiky pověřen sestavením menšinové vlády ODS – ODA – KDU-ČSL, disponující 99 křesly z 200. Miloš Zeman (ČSSD) se stal předsedou poslanecké sněmovny. Kabinet Václava Klause vládl v letech 1996 – 1997.⁵¹

V historicky prvních volbách do senátu v listopadu roku 1996 získali občanští demokraté celkově 32 mandátů z celkového počtu 80.

⁴⁸ Srov. tamtéž.

⁴⁹ Srov. tamtéž.

⁵⁰ Srov. tamtéž.

⁵¹ Srov. tamtéž.

3.7 „Sarajevský atentát“

Na jaře roku 1997 se objevily první vážnější spory přímo uvnitř menšinové vlády. Ekonomická situace se zhoršovala, což vedlo k přijetí tzv. balíčku úsporných ekonomických opatření. V Občanské demokratické straně se začal projevovat rostoucí neklid vyvolaný klesající voličskou podporou a neprůhledným financováním a tyto problémy se stupňovaly do podzimu téhož roku. Z funkce ministra zahraničních věcí odstoupil Josef Zieleniec. Dne 28. listopadu se do jednoho okamžiku zkoncentrovalo několik různých záležitostí tak či onak spojených s Václavem Klausem. Nejdůležitější z nich byly: jeho nepřítomnost v republice, svolání mimořádné konference KDU – ČSL, která rozhodla o odchodu z vlády na základě údajné premiérový nedůvěryhodnosti, a výzva dvou předních členů ODS, Jana Rumla a Ivana Pilipa k odchodu z čela ODS kvůli nejasnostem ohledně financování ODS a existenci podezřelých sponzorů. Ta se stala záminkou KDU – ČSL a ODA k vystoupení z koalice a vláda vzápětí podala demisi.⁵²

Václav Klaus svou funkci dal k dispozici v Poděbradech v prosinci téhož roku a následně obhájil post předsedy ODS. Tyto události měly později vliv při vytváření „prozatímní“ polo-úřednické vlády. Občanská demokratická strana ale nebyla přizvána k jejímu sestavení a přešla do opozice. Jednáním o složení vlády pověřil prezident republiky Josefa Luxe (KDU-ČSL) a jejím předsedou byl jmenován guvernér ČNB Josef Tošovský. Jeho kabinet získal značnou podporu ČSSD výměnou za vypsání předčasných voleb.⁵³

Dne 19. prosince 1997 vznikla v Občanské demokratické straně platforma, kterou reprezentovali právě Jan Ruml a Ivan Pilip. Tuto platformu podpořila skoro polovina poslanců a tři senátoři. Při vzniku názorových neshod odešla 17. ledna 1998 do nově se rodící Unie svobody většina známějších politiků ODS.⁵⁴ Nicméně přesto, že řada politických komentátorů připisovala US světlou budoucnost a ODS postupný úpadek, nestalo se tak a naopak již v předčasných parlamentních volbách 1998 získala ODS oproti US nepoměrně

⁵² Srov. tamtéž.

⁵³ Srov. tamtéž.

⁵⁴ Srov. tamtéž.

více hlasů. Toto rozštěpení ODS bývá často označováno jako jeden ze zlomových bodů existence ODS, která z něj však paradoxně vyšla posílena a svým způsobem očištěna.

3.8 Volby do Poslanecké sněmovny 1998

Občanská demokratická strana vstupovala do mimořádných voleb do Poslanecké sněmovny, jež se konaly ve dnech 19. - 20. června 1998 s volebním programem s názvem "Hlavu vzhůru". S přihlédnutím k poslednímu vývoji dosáhla nečekaně dobrého výsledku a se ziskem 27,74% voličských hlasů obsadila druhé místo za ČSSD s počtem 63 křesel.⁵⁵

Politiků k sestavení stabilní většinové vlády a hrozba dlouhotrvající politické krize vyústily v podpis „Smlouvy o vytvoření stabilního politického prostředí v ČR“ mezi ODS a ČSSD. Tato tzv. Opoziční smlouva stanovila podmínky existence menšinové vlády ČSSD včetně dohody o provedení ústavních změn a změny volebního zákona. Václav Klaus byl opět zvolen předsedou poslanecké sněmovny.⁵⁶

3.9 Senátní a komunální volby 1998

V senátních volbách, konaných v listopadu roku 1998, získala ODS 9 křesel (22 postupů z 1. kola z 27). Libuše Benešová byla následně zvolena předsedkyní Senátu.⁵⁷

V souběžných komunálních volbách dostala ODS 24,27% všech odevzdaných hlasů, což bylo nejvíce ze všech politických stran. Opět potvrdila svoje silné postavení především ve větších městech a v následujících povolebních jednáních se jí podařilo získat posty více než 500 starostů a primátorů.⁵⁸

⁵⁵ Srov. tamtéž.

⁵⁶ Srov. tamtéž.

⁵⁷ Srov. tamtéž.

⁵⁸ Srov. tamtéž.

3.10 Toleranční patent

Strany Opoziční smlouvy se od počátku dostaly pod citelný politický i mediální tlak. Nespokojenost s výsledky vládnutí ČSSD se časem stále silněji projevovala i uvnitř ODS. ODS vyvolala ve snaze překonat zablokovanou politickou situaci sérii jednání o vytvoření vlády široké koalice, na které by se podílely všechny demokratické strany. Strany tehdejší Čtyřkoalice toto řešení neakceptovaly.⁵⁹

Z následných politických jednání vzešel tzv. „toleranční patent“, který představoval soubor podmínek tolerance socialistické vlády a zesílení snahy o zadržování ČSSD při plánovaném mírném otočení polistopadového vývoje doleva. 26. ledna roku 2000 podepsali občanští demokraté se sociálními demokraty celkem pět dohod, které doplnily Opoziční smlouvu. Tyto kroky přispěly k obměně vlády a částečně ke zklidnění politické situace v České republice.⁶⁰

3.11 Krajské a senátní volby 2000

Navzdory Občanské demokratické straně si prosadily ostatní politické strany změnu státoprávního uspořádání, které vedly k vytvoření 14 krajů. Občanská demokratická strana vstoupila do podzimní volební kampaně s heslem „Hlavou i srdcem“. ODS v těchto prvních krajských volbách zvítězila v sedmi krajích ze 13, počítáno bez Prahy, se ziskem 24% hlasů před favorizovanou Čtyřkoalicí a ČSSD. Následně občanští demokraté obsadili i posty devíti hejtmanů. Nepodařilo se ale prosadit racionální krajskou legislativu, která by zabránila růstu nákladů na veřejnou správu a efektivněji by také vymezila určité kompetence mezi jednotlivými stupni.⁶¹

⁵⁹ Srov. tamtéž.

⁶⁰ Srov. tamtéž.

⁶¹ Srov. tamtéž.

Volby do jedné třetiny senátu se konaly ve stejném termínu a občanští demokraté v nich získali celkem 9 křesel.⁶²

Dne 2. prosince 2001 byla ODS jako první česká politická strana přijata do IDU (International Democrat Union), což je celosvětová organizace pravicových politických stran.

3.12 Volby do Poslanecké sněmovny 2002

Dále se v roce 2002 konaly velmi důležité volby do poslanecké sněmovny, konkrétně ve dnech 14. – 15. června tohoto roku. Občanská demokratická strana započala svou volební kampaň už přibližně koncem ledna 2002, a to s tzv. „Tématem dekády“, ve které svým potenciálním voličům a veškeré veřejnosti překládá názory a celkové postoje ODS. V těchto volbách zvítězila ČSSD se 30,20 % hlasů, ODS skončila nakonec na druhém místě s 24,47% celkových hlasů, což byl velký neúspěch. Napravo od středu obecně zaznamenaly politické strany neúspěch, velkého úspěchu dosáhla strana komunistická. ČSSD sestavila koaliční vládu s KDU-ČSL a US – DEU s celkovým počtem 101 mandátů. Občanská demokratická strana přešla do opozice.⁶³

3.13 Volby do senátu a komunální volby 2002

Na podzim roku 2002 se konaly volby do senátu a komunální volby. ODS do těchto voleb přišla s heslem „Nabízíme Vám pravici“ s cílem přesvědčit voliče, aby nevolili levicovou ČSSD. Občanská demokratická strana zvítězila v 9 senátních obvodech a dosáhla nejlepšího výsledku ze všech politických stran. Zcela ale propadly strany bývalé Čtyřkoalice i komunisté. ODS se tak opět utvrdila jako nejsilnější politický subjekt v senátu s 26 senátory.

⁶² Srov. tamtéž.

⁶³ Srov. tamtéž.

Ve dnech 1. – 2. listopadu 2002 se konaly volby komunální. ODS si udržela svoje pozice a získala opět nejvíce voličských hlasů a to 25,23%. Zvítězila tak před ČSSD a KSČM. Občanská demokratická strana uspěla hlavně ve větších sídlech. Z 19 statutárních měst se jí podařilo zvítězit v 16 a včetně Prahy následně získala posty 13 primátorů.⁶⁴

3.14 Odchod Václava Klause z čela ODS

ODS po výsledcích voleb do poslanecké sněmovny rozpoutala diskuzi o dalším vývoji své politiky a byla na místě potřebná i razantní změna. Vedení ODS oznámilo, že na blížícím se kongresu dá své funkce k dispozici. Evžen Tošenovský se rozhodl kandidovat na předsedu Občanské demokratické strany. Tento krok zapříčinil, že se úvahy o změnách v ODS ještě posílily. Vyvrcholily oznámením Václava Klause, že na kongresu již nebude dále kandidovat na předsedu Občanské demokratické strany a bude se soustředit na kandidaturu na prezidenta České republiky.⁶⁵

Na kongresu ODS, který se konal ve dnech 13. – 15. prosince 2002 ve Františkových Lázních, byl předsedou zvolen Mirek Topolánek, dosavadní předseda senátního klubu. Další kandidát Petr Nečas dostal jen o 11 hlasů méně a Václav Klaus se stal čestným předsedou Občanské demokratické strany.⁶⁶

3.15 Václav Klaus zvolen prezidentem ČR

Občanská demokratická strana navrhla na funkci prezidenta České republiky Václava Klause, svého čestného předsedu. Václav Klaus byl dne 28. února 2003 zvolen ve 3. kole voleb, kdy se mu podařilo získat 142 hlasů a porazit svého protikandidáta Jana Sokola. Václav Klaus slavnostně složil slib na společné schůzi Poslanecké sněmovny a Senátu dne 7. března 2003.⁶⁷

⁶⁴ Srov. tamtéž.

⁶⁵ Srov. tamtéž.

⁶⁶ Srov. tamtéž.

⁶⁷ Srov. tamtéž.

3.16 Volby do Evropského parlamentu 2004

Historicky první volby do Evropského parlamentu se konaly ve dnech 11. – 12. června 2004. V těchto volbách zvítězila Občanská demokratická strana, která s 30,04% hlasů získala 9 z celkově 24 mandátů. Totální propad naopak zaznamenali sociální demokraté v čele s premiérem Vladimírem Špidlou, který musel následně odstoupit. Občanská demokratická strana vstoupila do nejsilnější skupiny v Evropském parlamentu - Evropské lidové strany - Evropských demokratů (EPP-ED). Tato skupina sdružuje křesťansko-demokratické a konzervativní strany a jiné tradiční politické síly středu a pravého středu z 25 členských států Evropské unie. Volební lídr Jan Zahradil se stal předsedou poslaneckého klubu ODS v Evropském parlamentu a vedoucím české národní delegace v EPP-ED (kde ODS figuruje společně s KDU-ČSL a SNK). Miroslav Ouzký byl zvolen jedním z místopředsedů EP.⁶⁸

3.17 Volby do krajských zastupitelstev a Senátu PČR 2004

Úspěchy občanských demokratů se opět odrazily i v dalších volbách do krajských zastupitelstev a senátu. Tyto volby probíhaly ve dnech 12. a 13. listopadu roku 2004, kdy zvítězila ODS se ziskem 36,35% hlasů a dosáhla tímto výsledkem nejlepšího procentuálního volebního výsledku v historii. Z celkových 675 krajských zastupitelů získala ODS 291 mandátů a polepšila si tak o 106 mandátů. Při následném vyjednávání získala posty 12 hejtmanů, tedy ve všech krajích s výjimkou Jihomoravského.⁶⁹

3.18 Parlamentní volby 2006

Úspěchy Občanské demokratické strany z předešlých let se ukázaly i ve volbách do Parlamentu v roce 2006, kde ODS zvítězila. Získala celkově 35,38% hlasů a měla tak 81 mandátů. Na druhém místě byla potom ČSSD s 32,32%, která získala 74 mandátů. Do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se dále dostala KSČM (26 mandátů), KDU-ČSL (13 mandátů) a Strana zelených (6 mandátů). Volební výsledek tak byl de facto patový – nelevicové

⁶⁸ Srov. tamtéž.

⁶⁹ Srov. tamtéž.

strany získaly ve sněmovně 100 volených zástupců, stejně jako strany levicové (ČSSD a KSČM).⁷⁰

3.19 Sestavování vlády roku 2006

Prezident Václav Klaus pověřil sestavením nové vlády předsedu vítězné strany Mirka Topolánka. Vzhledem k patové situaci došlo k sestavení menšinové vlády ODS, která však v říjnu 2006 nezískala v poslanecké sněmovně důvěru a do počátku roku 2007 byla podle čl. 62 písm. d) Ústavy České republiky dočasně pověřena vykonáváním funkce vlády v demisi.

Při dalším sestavování vlády byl pověřen opět Mirek Topolánek, kterému se po opravdu dlouhých a komplikovaných jednáních podařilo sestavit koaliční vládu složenou ze zástupců ODS, KDU-ČSL a SZ, která byla podporována dvěma poslanci zvolenými na kandidátce ČSSD. V lednu roku 2007 se stal Mirek Topolánek předsedou vlády. Občanská demokratická strana získala ve vládě devět ministerských křesel, KDU-ČSL a SZ po čtyřech.⁷¹

I přes složitosti při sestavování vlády se ODS podařilo naplňovat svůj program a to i přes kompromisy, vzniklé z požadavků koaličních stran.

3.20 Komunální a senátní volby 2006

Na podzim 2006 se v komunálních a senátních volbách stala opět nejúspěšnější politickou stranou ODS, která dokázala zvítězit ve čtrnácti senátních obvodech a získat 7033 míst v zastupitelstvech obcí. Občanská demokratická strana v komunálních volbách zvítězila ve většině statutárních měst a ve městech s rozšířenou působností.⁷²

⁷⁰ Srov. tamtéž.

⁷¹ Srov. tamtéž.

⁷² Srov. tamtéž

Předsedou senátu byl znovu zvolen Přemysl Sobotka (ODS), ODS disponovala v horní komoře parlamentu 41 mandáty.

V této době procházela Občanská demokratická strana vůbec nejúspěšnějším obdobím, když měla dobré volební výsledky na všech úrovních samosprávy.

3.21 XVII. kongres ODS 2006

V roce 2006 se toho stihlo opravdu hodně a v listopadu se v pražském Veletržním paláci konal jeden z další kongresů Občanské demokratické strany. Přes 500 delegátů na tomto kongresu zvolilo vedení ODS na další dva roky a rozhodovalo také o následném postupu ve vyjednávání o složení nové vlády České republiky.⁷³

Kandidát na předsedu Občanské demokratické strany byl vlastně jen jeden, a to Mirek Topolánek. Ten získal podporu až 330 - ti delegátů a byl tak zvolen. Dále se rozdělovaly další významné funkce. Na funkci 1. místopředsedy byli nominováni Pavel Bém, Petr Nečas, Ivan Langer a Vlastimil Tlustý. Nejvíce hlasů dostal Pavel Bém a stal se tak prvním místopředsedou strany ODS. Dalšími místopředsedy pak byli zvoleni Petr Bendl, Petr Gandalovič, Petr Nečas a Ivan Langer.⁷⁴

Na tomto kongresu strana potvrdila své současné směřování a vložila svou důvěru do rukou Mirka Topolánka.

3.22 Zahájení reforem – 2007

Koaliční vláda, kterou vedla Občanská demokratická strana, v roce 2007 zvolila nutné reformní kroky, jak v oblasti veřejných financí, tak i v oblastech sociálních, zdravotnictví, veřejné správy, justice a policie. Významnou změnou v tomto ohledu byla také první fáze reformy daňového systému, která přinesla zavedení rovné daně a přispěla k jeho zjednodušení.⁷⁵

⁷³ Srov. tamtéž.

⁷⁴ Srov. tamtéž.

⁷⁵ Srov. tamtéž.

Také na zdravotnictví měly tyto reformy velký dopad, vláda prosadila podstatné změny, které sice vedly k celkové modernizaci systému zdravotní péče, ale širokou veřejností nebyly přijaty kladně.

Reformy se projevily také v sociálních věcech, kde vláda podporovala rodiny v daňové oblasti, zahájili také důchodovou reformu a tím tak dlouhodobou stabilizaci celého důchodového systému. Snižuje se nezaměstnanost a zvyšuje se motivace na pracovním trhu.⁷⁶

Přestože složení koaliční vlády nebylo pro ODS jednoduché, vzhledem k tomu, že se musela opřít o hlasy přeběhlíků z ČSSD, její volební program se jí, dá se říci, podařilo naplnit.

3.23 Znovuzvolení Václava Klause prezidentem republiky v roce 2008

V roce 2008 se konala další prezidentská volba. Po pětiletém působení Václava Klause v pozici prezidenta České republiky se pozice nejvyšší hlavy státu zdála být uvolněná. Občanská demokratická strana však opět dala své hlasy Václavu Klausovi a nominovala ho tak opět na funkci prezidenta České republiky. Stejně jako v roce 2003 konkurenční politické strany nenacházely shodu na jeho vhodném protikandidátovi a proti Václavu Klausovi byl nakonec deseti senátory ze senátorských klubů ČSSD, SNK, KDU-ČSL a Klubu otevřené demokracie navržen ekonom Jan Švejnar.⁷⁷

V první volbě neuspěl ani jeden kandidát, protože žádný z nich nezískal v třetím kole potřebnou podporu nadpoloviční většiny všech přítomných zákonodárců. Blíže k vítězství byl ale Václav Klaus, kterému chyběl ke zvolení pouze jeden hlas.⁷⁸

Patnáctého února roku 2008 se tedy konala volba druhá. KSČM v této volbě přišla se svou kandidátkou, poslankyní Evropského parlamentu Janou Bobošíkovou, která však ještě před zahájením volby svou kandidaturu z důvodu nedostatečné podpory stáhla. Ve všech třech kolech získal kandidát

⁷⁶ Srov. tamtéž.

⁷⁷ Srov. tamtéž.

⁷⁸ Srov. tamtéž.

ODS Václav Klaus hlasy 93 poslanců a 48 senátorů, tj. celkem 141 a ve třetím kole byl znovu zvolen prezidentem České republiky. Jeho protikandidát Jan Švejnar získal 111 hlasů.⁷⁹

Jan Švejnar byl pro ODS nepřijatelným kandidátem a deklarovala jednoznačnou podporu Václavu Klausovi. Vyžadovala jí i po koaličních partnerech, tedy i po Straně zelených, která však podporovala Jana Švejnara, což vedlo k roztržkám uvnitř koalice.

3.24 Krajské a senátní volby 2008

V roce 2008 také proběhly volby do krajských zastupitelstev. Občanská demokratická strana vstupovala do těchto voleb jako strana vládní. Krajské volby se konaly ve dnech 17. a 18. října 2008. Vítězem těchto voleb se stali sociální demokraté, kteří zvítězili ve všech třinácti krajích. Občanští demokraté se umístili na druhém místě s 687 005 hlasy, což bylo 23,57%. V pěti krajích (Jihomoravském, Jihočeském, Olomouckém, Zlínském a Ústeckém) se Občanská demokratická strana stala součástí nové krajské rady.⁸⁰

Ve stejném termínu se konaly také volby do jedné třetiny senátu. ODS obhajovala devět senátorských křesel. Z celkových 27 kandidátů ODS jich 20 postoupilo do druhého kola, které bylo o týden později. Devatenáct z nich se ve druhém kole utkalo s kandidáty ČSSD, jeden s kandidátkou KSČM. Ve druhém kole zvítězili tři kandidáti Občanské demokratické strany. ODS měla 35 mandátů a udržela si pozici nejsilnější frakce v horní komoře Parlamentu ČR a její senátor Přemysl Sobotka byl znovu zvolen jejím předsedou.⁸¹

Přes tyto výsledky byly krajské a senátní volby roku 2008 pro ODS selháním a vůbec prvními prohranými volbami pod vedením Mirka Topolánka. ODS nebyla schopna nabídnout voličům adekvátní odpovědi na kritiku opozice v oblasti zdravotnictví a zejména vysvětlit své postoje ke kontroverznímu třicetikorunovému poplatku, který byl zaveden do praxe tehdejším ministrem zdravotnictví Tomášem Julínkem.

⁷⁹ Srov. tamtéž.

⁸⁰ Srov. tamtéž.

⁸¹ Srov. tamtéž.

3.25 Předsednictví ČR v Radě EU a následný pád vlády

Do roku 2009 vstupovala Česká republika v roli předsednické země Rady Evropské unie. České předsednictví mělo heslo „Evropa bez bariér“. Premiér a předseda Občanské demokratické strany Mirek Topolánek ve své funkci předsedy Evropské rady spolu s naší vládou a českou diplomacií usiloval i mimo jiné o liberalizaci ekonomiky Evropské unie, včetně uvolnění hospodářských regulací směrem k ostatním částem světa.⁸²

Občanská demokratická strana se snažila řídit složitá jednání v rámci Evropské unie a nalézat mezi 27 členskými státy nezbytné kompromisy. Opoziční ČSSD však naopak způsob vedení předsednictví kritizovala a důsledkem této negativní kampaně bylo dne 24. března vyslovení nedůvěry vládě poslaneckou sněmovnou a to aniž by existoval jasný plán dalšího postupu.⁸³

Pověst České republiky se v mezinárodním měřítku značně pošpinila. Důvodem byl pád vlády v půlce předsednictví Evropské unie. Po dlouhých a složitých jednání se nakonec podařilo sestavit úřednickou vládu a mohly se tak uskutečnit předčasné volby v roce 2010. V čele úřednické vlády byl předseda Českého statistického úřadu Jan Fischer. Do vlády byli nominováni odborníci na doporučení ODS, ČSSD a SZ.⁸⁴

3.26 Volby do Evropského parlamentu

Druhé volby do Evropského parlamentu se uskutečnily 5. a 6. června roku 2009. Tyto volby probíhaly ve znamení českého předsednictví v Radě Evropské unie a také vládní krize.⁸⁵

Občanská demokratická strana vstoupila do voleb s programem nazvaným „Řešení místo strašení“. ODS tak kladla důraz na energetickou bezpečnost, rozšíření možnosti čerpání z fondů EU, reformu společné

⁸² Srov. tamtéž.

⁸³ Srov. tamtéž.

⁸⁴ Srov. tamtéž.

⁸⁵ Srov. tamtéž.

zemědělské politiky, zachování daňové konkurence či na liberalizaci světového obchodu.⁸⁶

I když na Českou republiku připadalo v novém volebním období parlamentu pouze 22 mandátů, tedy o 2 křesla méně než ve volbách v roce 2004, podařilo se ODS obhájit zisk 9 mandátů a s ním spojené i celkové vítězství. ODS získala 31,45 % hlasů, ČSSD na druhém získala 22,38 % hlasů a 7 mandátů. V Evropském parlamentu získala zastoupení ještě KSČM (14,18 % hlasů a 4 mandáty) a KDU-ČSL (7,64 % hlasů a 2 mandáty).⁸⁷

Nejvíce hlasů dostal bývalý ostravský primátor a hejtman Moravskoslezského kraje Evžen Tošenovský, známý z vnitrostranických kruhů svou kandidaturou na post předsedy ODS, který tak po dvanácti letech opustil českou komunální politiku. Díky pozitivnímu výsledku voleb do Evropského parlamentu získala ODS silnou pozici, což jí umožnilo založit vlastní poslaneckou frakci – ECR (European conservatives and reformist group).

3.27 XX. jubilejní kongres

Je dobré si také připomenout jubilejní XX. kongres, který proběhl 21. a 22. listopadu 2009 ve Vysočanech v Praze. Výkonná rada svolala tento kongres jako nevolební. Oponenti Mirka Topolánka neuspěli s požadavkem na hlasování o důvěře předsedovi a neprosadili tak ani novou volbu vedení.⁸⁸

Z voleb vedení tak Kongres pouze projednával dovolbu členů Výkonné rady za regiony, ve kterých členská základna přesáhla další tisícovku. Členem Výkonné rady tak byl zvolen pražský kandidát Milan Richter, naopak ústecký region neuspěl ani s jedním ze svých dvou kandidátů do Výkonné rady.⁸⁹

⁸⁶ Srov. tamtéž.

⁸⁷ Srov. tamtéž.

⁸⁸ Srov. tamtéž.

⁸⁹ Srov. tamtéž.

3.28 Volby do Poslanecké sněmovny 2010

Volby do poslanecké sněmovny, konané v roce 2010, byly provázány vůbec nejdelší volební kampaní, která probíhala prakticky od vyslovení nedůvěry Topolánkově vládě v březnu 2009. Volby do poslanecké sněmovny se měly uskutečnit jako předčasné již v říjnu 2009. Ústavní soud ale na návrh Miloše Melčáka, zrušil parlamentem přijatý ústavní zákon, který předpokládal uskutečnění předčasných voleb stejnou cestou jako při obdobné situaci v roce 1998. Těsně před hlasováním o rozpuštění poslanecké sněmovny však ČSSD vedená Jiřím Paroubkem neumožnila konání voleb v listopadu 2009. Volby do poslanecké sněmovny tak proběhly až v květnu roku 2010 a funkční období úřednické vlády se tak protáhlo na více než rok.⁹⁰

V průběhu volební kampaně odstoupil 1. dubna 2010 z pozice volebního lídra předseda Mirek Topolánek. Za čtrnáct dní později pak rezignoval i na funkci předsedy. Výkonná rada ustavila novým volebním lídrem místopředsedu Petra Nečase.⁹¹

Ve volbách skončila ODS druhá (20,22 % hlasů a 53 mandátů), vítězná strana byla ČSSD, která získala 22,08 % hlasů a 56 mandátů. Pětiprocentní uzavírací klauzuli překročily dále TOP 09 (41 mandátů), KSČM (26 mandátů) a VV (24 mandátů).⁹²

Ve volbách do poslanecké sněmovny v roce 2010 došlo k výraznější obměně složení poslaneckého klubu ODS. Do určité míry nese svůj podíl tzv. „kroužkování“ (tj. možnost voličů označením konkrétního kandidáta posunout jej na lepší pozici na kandidátní listině). Tak například celorepublikový volební manažer ODS Ivan Langer svůj poslanecký mandát již neobhájil, stejně jako některé další osobnosti Občanské demokratické strany.

⁹⁰ Srov. tamtéž.

⁹¹ Srov. tamtéž.

⁹² Srov. tamtéž.

3.29 XXI. kongres 2010

21. kongres Občanské demokratické strany se konal ve dnech 19. a 20. června 2010 v Praze. Tento kongres přinesl velké změny ve vedení ODS. Se ziskem 87% hlasů byl zvolen předsedou Petr Nečas. Novou 1. místopředsedkyní se stala Miroslava Němcová. Řadovými místopředsedy pak byli již v prvním kole volby zvoleni Alexandr Vondra, Pavel Blažek, Jiří Pospíšil a Pavel Drobil. Kongres také poděkoval odstoupivšímu předsedovi Mirku Topolánkovi, volebnímu manažerovi Ivanu Langrovi a ostatním, kteří se podíleli na volební kampani 2010.⁹³

21. kongres byl pro Občanskou demokratickou stranu velmi důležitý a přelomový. Strana si uvědomila, že dosavadní politika je veřejností vnímána spíše negativně a usoudila, že je potřeba personálních změn a generační obměny. Vedení strany, doposud velmi ovlivňované pražskou organizací, bylo zásadně pozměněno.

3.30 ODS opět ve vládě

Přestože občanští demokraté ve volbách nezvítězili, zahájili bezprostředně po volbách jednání s politickými stranami TOP 09 a VV. Prezident republiky Václav Klaus reflektoval vůli středopravicových stran vytvořit vládu podporovanou jejich 118 mandátovou většinou v poslanecké sněmovně a pověřil tak Petra Nečase vedením jednání o vzniku vlády.⁹⁴

Koaliční smlouva byla podepsaná mezi ODS, TOP 09 a VV a rozdělila vládní křesla mezi smluvní strany v poměru 6 : 5 : 4. ODS vyslala do vlády jako premiéra Petra Nečase, Alexandra Vondru (ministr obrany), Jiřího Pospíšila (ministr spravedlnosti a předseda legislativní rady vlády), Ivana Fuku (ministr zemědělství), Martina Kocourka (ministr průmyslu a obchodu)

⁹³ Srov. Tamtéž.

⁹⁴ Srov. Tamtéž.

a Pavla Drobila (ministr životního prostředí). Vláda byla jmenována 13. července a poslanecká sněmovna ji vyslovila důvěru 10. srpna.⁹⁵

3.31 Komunální a senátní volby 2010

Občanská demokratická strana v komunálních volbách v roce 2010 obhájila své prvenství mezi politickými stranami v počtu získaných mandátů. V Občanské demokratické straně tak bylo zvoleno celkem 5112 zastupitelů.⁹⁶

Situace před volbami do senátu byla pro Občanskou demokratickou stranu obtížná. ODS obhajovala vůbec nejvyšší počet mandátů, 18 z celkového počtu 27. Ve dvoukolovém senátním klání ODS získala 8 mandátů, když celkovým ziskem 12 mandátů zvítězila ČSSD. Rozložení sil v senátu nezměnily ani doplňovací volby, ve kterých v březnu 2011 na Kladensku uspěla ČSSD.⁹⁷

⁹⁵ Srov. tamtéž.

⁹⁶ Srov. tamtéž.

⁹⁷ Srov. tamtéž.

Pro zajímavost a porovnání dále uvádím přehled všech volebních hesel ODS. Jejich obsah odráží aktuální politickou nebo ekonomickou situaci v České republice a je tak zajímavým odrazem dobových událostí a celospolečenského dění v určité době.

Volební hesla od roku 1992 do roku 2010

| | |
|---|--|
| volby do Poslanecké sněmovny PČR 1992 | „Svoboda a prosperita“ |
| komunální volby 1994 | „Rozvážně a odpovědně“ |
| komunální volby 1996 | „Svoboda a prosperita“ |
| senátní volby 1996 | „Jistota občana: Řád a pořádek ve svobodné společnosti“ |
| volby do Poslanecké sněmovny 1998 | „Hlavu vzhůru“ |
| senátní a komunální volby 1998 | „S námi proti hazardu“ |
| senátní a krajské volby 2000 | „Manifest srdce a rozumu“ |
| volby do Poslanecké sněmovny 2002 | „Volební desatero“ |
| senátní a komunální volby 2002 | „Nabízíme Vám pravici“ |
| vstup ČR do EU | „Když do EU tak s ODS“ |
| volby do Evropského parlamentu | „Stejně šance pro všechny“ |
| volby do Poslanecké sněmovny 2006 | „Společně pro lepší život“ |
| volby do Evropského parlamentu | „Řešení místo strašení“ |
| <i>nevolby</i> do Poslanecké sněmovny 2009 | „Řešení pro budoucnost“ |
| volby do Poslanecké sněmovny 2010 | „Řešení, která pomáhají“ |

4 Srovnání volebních kampaní ODS před volbami do PS PČR v letech 2006 a 2010

4.1 Volební kampaň 2006

Do volebního roku 2006, po dvou volebních obdobích v parlamentní opozici, vstupovala Občanská demokratická strana jako jasný favorit. Držela si pozici předpokládaného vítěze od ledna roku 2005 až do samotných voleb, ve kterých zvítězila v historii zatím největším poměrem a to 35,38%. Hlavním rivalem konzervativně – liberální ODS byla vládnoucí strana ČSSD. Část potenciálních voličů pravice mohla oslovit také Strana zelených a další menší pravicové subjekty (například Sdružení nezávislých kandidátů – Evropská demokraté atd).⁹⁸

V listopadu 2005 se v Brně konal stranický kongres, kde se občanští demokraté prezentovali jako jasní kandidáti na vítězství ve volbách. Akce byla velmi úspěšná a mediálně sledovaná, byla zorganizovaná ve stylu amerických prezidentských konvencí. Televizní stanice, či rozhlasové vysílání informovaly voliče o programových reformách, které budou připraveny nebo jsou již plánovány. Hlavním tématem tohoto sjezdu se stala daňová reforma, která byla později i hlavním ústředním sdělením celé volební kampaně 2006.⁹⁹

Po brněnském sjezdu ODS opět získala mediální pozornost, když představila dokument nazvaný *Černá kniha hříchů ČSSD*, v němž připomněla hlavní mediálně známé vládní kauzy ČSSD. Poté přišla šestiměsíční pauza a oficiálně byla kampaň ODS zahájena 1. dubna roku 2006, tedy dva měsíce před parlamentními volbami. Dále občanští demokraté zahájili samostatnou kampaň *ODS plus*.¹⁰⁰

Volební kampaň Občanské demokratické strany ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2006 byla specifická především v tom, že občanští demokraté prošli ve fázi předcházejícího volebního období několika

⁹⁸ Srov. MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 91.

⁹⁹ Srov. tamtéž.

¹⁰⁰ Srov. MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 92.

zásadními změnami. Došlo k výměně některých hlavních představitelů ODS a zejména pak ke změně osoby předsedy. Odešel jeden ze zakladatelů strany a dlouhou dobu jediný předseda Václav Klaus. Občanská demokratická strana se musela s jeho odchodem vyrovnat a smazat image strany jednoho muže, kterou dlouhou dobu právě přítomností Václava Klause měla. Občanská demokratická strana se potřebovala hlavně vypořádat s tím, jak působí její čelní představitelé na potenciální voliče.

Celkové načasování volební kampaně působilo nejasným dojmem. V dubnu 2006 byl program představován v týdenních intervalech na jednotlivých tiskových konferencích. Následné představování volebního programu mělo spíše podpořit jeho lepší a rozsáhlejší medializaci. Kompletní volební program *Společně pro lepší život* se dostal do rukou veřejnosti až měsíc před volbami, což mohlo být relativně pozdě. Strana má potom velmi málo prostoru prosadit svůj volební program tak, aby jej následně mohla doplnit, či obměnit. Veškeré politické strany včetně ČSSD představovaly své volební programy již v průběhu ledna a února.¹⁰¹

Je na místě si připomenout, že oproti minulým letům byla kampaň vedena spíše tematicky. Soustředili se spíše na představování volebního tématu, než třeba na představování stranického lídra apod. ODS se tak chtěla odlišit od konkurenční strany ČSSD, kde naopak stavěli na silných osobnostech, jako byl například Jiří Paroubek, který negativně vymezoval občanské demokraty. Občanská demokratická strana prostě chtěla novou tvář a svým novým stylem se chtěla odpoutat od dřívějších let a minulých volebních kampaní, které se odehrávaly hlavně okolo osobnosti Václava Klause.¹⁰²

Občanská demokratická strana měla pověst strany, která má ve svém čele ekonomické odborníky, ale která se současně zastává výhradně zájmů podnikatelů a zajímá ji především obsazení mocenských postů. Tyto informace občanští demokraté posbírali a analyzovali ze dvou velkých kvalitativních průzkumů veřejného mínění, jejichž zpracování jednoznačně zapadá do celkové teorie marketingově vedené volební kampaně. Občanská demokratická strana se je tedy snažila využít a právě podle jejich výsledků nakonec

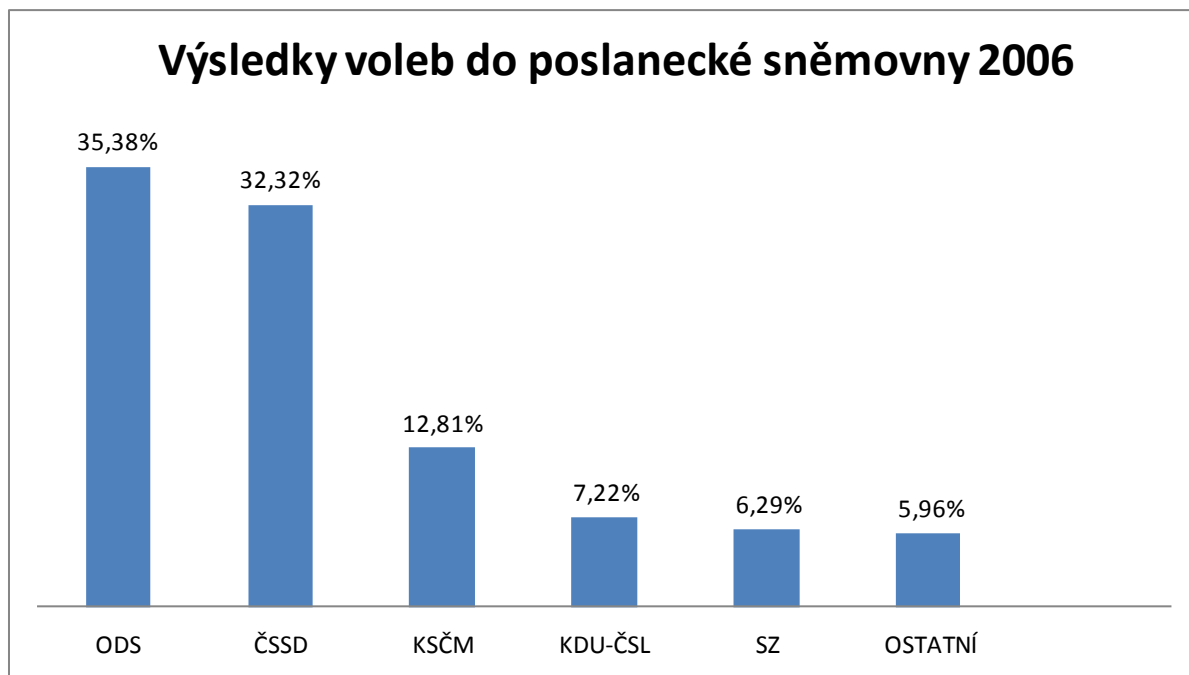
¹⁰¹ Srov. tamtéž.

¹⁰² Srov. MATUŠKOVÁ, A., *Politický marketing a české politické strany*, s. 93.

přizpůsobila některé významné složky volební kampaně. Například z těchto průzkumů zjistila, jak působí na voliče a na základě těchto informací se snažila zlepšit svou celkovou image i posílit pozici nového lídra. Občanská demokratická strana však možná chybně příliš nezjišťovala potřeby voličů a svůj volební program už měla předem připravený s hlavním tématem daňové reformy. Také už s dalšími průzkumy ve své strategii nepracovala, a to ani v situaci, kdy komunikace hlavního volebního tématu, ztroskotala a občanští demokraté museli hledat nové řešení. Právě na základě již zmíněných průzkumů mohla Občanská demokratická strana velmi dobře segmentovat své potenciální voliče a zároveň i ty, kteří by ODS hlas nikdy nedali. Je všeobecně známé, že Občanská demokratická strana se zaměřuje primárně na pravicové voliče, tomu také odpovídalo i téma daňové reformy nebo antikomunismu. Za velmi dobrý tah ve volebním marketingu lze považovat snahu oslovit různé segmenty voličů, přes různá témata v programu, například oslovení mladých rodin nebo seniorů.

Volební kampaň je možno zhodnotit vcelku pozitivně, když se ODS vcelku podařilo dobře posoudit vlastní možnosti a využít své silné stránky. Celková image strany však lehce utrpěla, když se ODS, coby straně ekonomických expertů, nepodařilo obhájit již zmiňované téma daňové reformy. Občanská demokratická strana se ale z průzkumů dozvěděla, že veřejnost vnímá negativně její agresivní a arogantní vystupování, a právě na základě těchto informací ODS upustila od negativní kampaně, což byl velmi dobrý tah. Tuto taktiku pak udržela po zbytek celé volební kampaně a na provokativní útoky jiných politických stran vůbec nereagovala, což se později také příznivě projevilo na celkovém volebním výsledku.

Graf 1: Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2006



(Zdroj: vlastní zpracování na základě www.volby.cz)

4.2 Volební kampaň 2010

Občanská demokratická strana zvolila ve volební kampani, ale i v celém programu roku 2010 ekonomická témata. ODS poukazovala na stále více hrozící státní bankrot a pokles životní úrovně, který by mohl nastat, kdyby se moci ujali sociální demokraté s možnou podporou komunistů. Svoji argumentaci Občanská demokratická strana dokládala například situací v Řecku, Maďarsku či v Lotyšsku, které právě podle vyjádření Občanské demokratické strany přivedly socialistické vlády ke státnímu bankrotu, nebo přesněji řečeno, na jejich okraj. Hlavním sdělením kampaně roku 2010 bylo ukázat, že je ODS schopna řešit ekonomickou krizi a ekonomické problémy.

Kontaktní kampaň Občanské demokratické strany proběhla formou mítinků a setkání s voliči, mj. prostřednictvím „Městeček řešení“, kde představovala svůj volební program. Doposud nevídané a ojedinělé v její kampani bylo zapojení tzv. „Modrého týmu“, který pomáhal s oslovováním voličů, se seznamováním s programem strany a s distribucí materiálů. Občanská demokratická strana uskutečnila také spoustu dalších akcí, na

kterých usilovala o komunikaci s voliči, například akci „Mámo, táto, pojďme si hrát“ nebo také „120 hodin pro vítězství“.

Velkou zásluhu na úspěšném průběhu volební kampaně měla také mladší generace občanských demokratů, která se zejména snažila oslovit potenciální voliče prostřednictvím internetu. Občanská demokratická strana tak komunikovala prostřednictvím webového serveru YouTube, i na sociálních sítích Facebook nebo Twitter. Vytvořila pozitivně i negativně laděné výstupy, jež byly vidět právě na internetových stránkách. Za zmínku také stojí spoty „Váš hlas“, ten měl poukázat na důležitost každého hlasu a „Oranžové peklo“, které zase mělo voliče upozornit na hrozby, které představují sociální demokraté. Velkou raritou ve volební kampani 2010 byla „virtuální demonstrace“, které se zúčastnily tisíce lidí demonstrujících proti ČSSD a jejímu tehdejšímu předsedovi Jiřímu Paroubkovi.

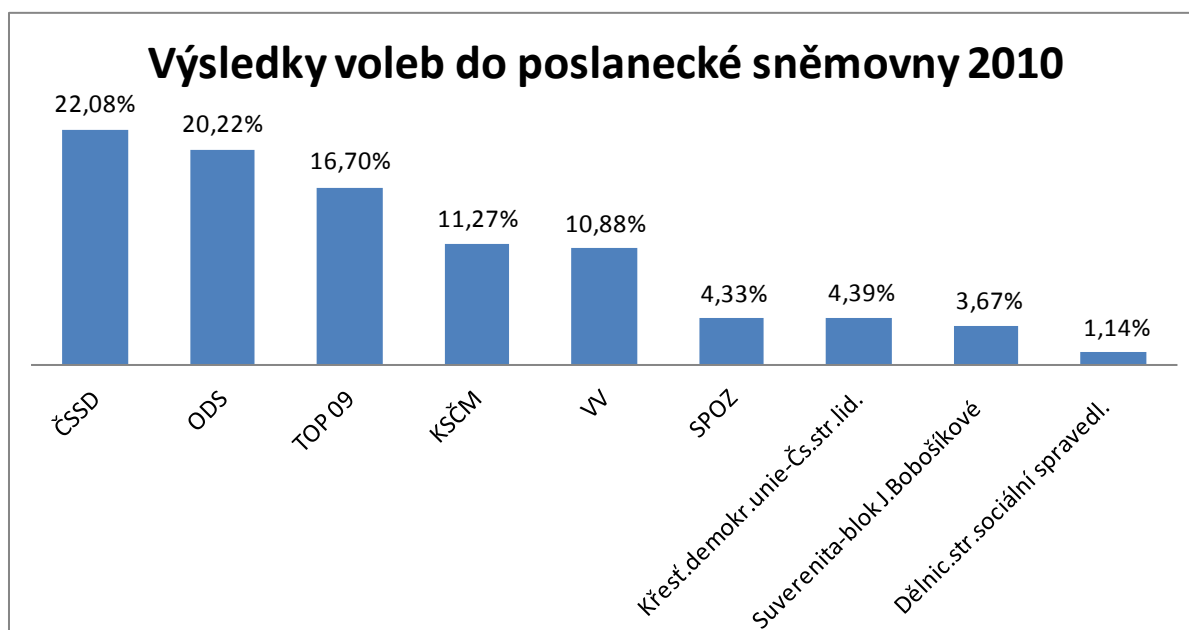
Dalším nástrojem oslovení bylo prostřednictvím vizuální komunikace, tedy skrze billboardy a inzerci. Voliči měli možnost spatřit jak pozitivně laděné billboardy a inzerce, jež prezentovaly programové body Občanské demokratické strany, tak i ty negativní útočící na ČSSD, její program a jejího předsedu.

Ve volební kampani Občanských demokratů 2010 byly zásadní tři plošné motivy, jež rámovaly horkou fázi kampaně. Mezi tyto tři motivy patřila prezentace Petra Nečase jako „naděje pro odpovědnou politiku“, kde vyzýval k odchodu lídra ČSSD Jiřího Paroubka „Je čas skončit, pane Paroubku“ a také závěrečná srovnání obou volebních lídrů.

Průběh celé předvolební kampaně byl ovlivněn i celospolečenským děním, kdy vzniklo několik občanských iniciativ, které se samy snažily ovlivnit výsledky voleb netradičními akcemi. Například v dubnu 2010 uspořádala společnost Člověk v tísni studentské volby, které měly za cíl přiblížení volebního systému studentům v simulovaných volbách. Další podobnou akcí byl vznik nestranických iniciativ nazvaných „Defenestrace 2010“ vyzývající ke kroužkování posledních kandidátů na kandidátce a „Vyměňte politiky.cz“ vyzývající k co největší účasti na volbách.

Přestože Občanská demokratická strana se snažila nenechat nic náhodě a využít veškeré prostředky, aby voliče oslovila, konečné výsledky voleb této snaze neodpovídaly.

Graf 2: Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2010



(Zdroj: vlastní zpracování na základě www.volby.cz)

ZÁVĚR

Dle mého zkoumání a srovnání volebních kampaní Občanské demokratické strany v roce 2006 a 2010, jsem dospěl k názoru, že volební kampaň Občanské demokratické strany v roce 2006 byla vedena v umírněném duchu, kdy ODS nepoužila tzv. negativní kampaň, nýbrž od této taktiky upustila a na případné negativní útoky konkurenčních politických stran nereagovala. Ve volební kampani roku 2006 se Občanská demokratická strana zaměřila hlavně na objevení nového lídra strany, který by nahradil tehdejšího předsedu Václava Klause. Tato taktika se později ukázala jako úspěšná, jelikož ODS tímto ve volbách roku 2006 zaujala nerozhodnuté voliče a ve volbách zvítězila. Ani toto jasné volební vítězství však nebylo dostatečné pro sestavení většinové vlády.

Ve volební kampani ODS v roce 2010 nastala změna volebního lídra. Do čela občanských demokratů se postavil Petr Nečas. Oproti volební kampani vedené ODS roku 2006, použila ODS ve volební kampani v roce 2010 negativní taktiku. Tato taktika spočívala v útocích na celou ČSSD, včetně jejího lídra Jiřího Paroubka, kterého předseda ODS Petr Nečas vyzýval k odstoupení z čela sociálních demokratů. ODS poukazovala na začínající celosvětovou hospodářskou krizi, kde v nejvíce oslabených státech vládla právě sociální demokracie. Oproti roku 2006 zapojila ODS aktivně své mladé členy, kteří masivně využili pro svou kampaň internet a sociální sítě. I přes tuto velkou snahu a úsilí občanští demokraté ve volbách roku 2010 nezměnili, naopak ztratili 15% voličů. Paradoxně však díky vzniku dvou nových politických stran s obdobným volebním programem mohla být utvořena koalice ODS, VV a TOP 09. Tato koalice získala většinu mandátů v poslanecké sněmovně a mohla pod vedením Lída ODS Petra Nečase sestavit novou vládu.

Ze všech uvedených hledisek jsem došel k závěru, že se pozitivní vstřícná volební kampaň osvědčuje více, nicméně pro výsledek voleb není jediným rozhodujícím činitelem. Tyto výsledky jsou ve velké míře ovlivněny dalšími faktory: ekonomickou a společenskou situací, personálním složením jednotlivých stran, událostmi v politice, které bezprostředně předcházely volbám.

V úvodu jsem si položil otázku, zda má na průběh a výsledky volební kampaně vliv to, jestli je v okamžiku voleb strana v opozici nebo je stranou vládní. Na základě mého zkoumání a srovnání volebních kampaní ODS v letech 2006 a 2010 docházím k závěru, že na průběh volební kampaně toto vliv nemá, neboť vždy záleží na tom, jakou kampaň se strana rozhodne vést.

Na výsledky voleb však pozice strany vliv podle mého názoru má, protože část voličů požaduje a očekává od nové vlády změny a jiná řešení aktuálních problémů a tuto změnu budou tedy očekávat u jiné nežli současně vládnoucí strany. Proto je vždy pozice vládní strany před volbami složitější a je pro ni těžší svoje postavení obhájit.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Nápravník Lukáš

Instituce: Moravská vysoká škola

Název práce v českém jazyce: Volební kampaň ODS v letech 2006 a 2010

Název práce v anglickém jazyce: ODS election campaign in 2006 and 2010

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Počet stran:52

Rok obhajoby: 2012

Klíčová slova v českém jazyce: Občanská demokratická strana, volební kampaň, komunikace s voliči, poslanecká sněmovna, politika, politická strana.

Klíčová slova v anglickém jazyce: Civic Democratic Party, campaign, communication with voters, the House of Commons, politics, political party.

Moje bakalářská práce se zabývá tématem volební kampaň ODS v letech 2006 a 2010. V úvodu mé práce popisují základní pojmy, které jsou spojeny s volební problematikou, například: politický marketing, negativní reklama, negativní kampaň, využití, výzkum a historie základní komunikace, atd. Dále uvedu popis Občanské demokratické strany a její historie. V závěru práce srovnávám volební kampaně ODS v letech 2006 a 2010, jak se lišily jednotlivé volební kampaně Občanské demokratické strany v uvedených letech, s ohledem na to, že v roce 2006 vstupovala ODS do voleb jako opoziční strana a v roce 2010 jako strana vládní.

My thesis deals with the ODS election campaign in 2006 and 2010. At the beginning of my work describes the basic concepts that are associated with election issues such as: political marketing, negative ads, negative campaign, use, basic research and the history of communications, etc. We also include a description of the Civic Democratic Party and its history. The conclusions of this work compare the ODS election campaign in 2006 and 2010 and how different each campaign the Civic Democratic Party in those years, with regard to the fact that in 2006 the ODS entered the elections as an opposition party in 2010 as the party of government.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENY

BENČO, Jozef et al. *Chování a postoje, politika v předvolebním období*. Vyd. 1. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2006. 60 s. ISBN 80-7314-082-9.

BRADOVÁ, Eva. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu: teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 106 s. Monografie; sv. č. 14. ISBN 80-210-3800-4.

KLÍČ, Zbyněk, ed. *Průvodce pravicového komunálního kandidáta 2006*. 1. vyd. Praha: CEVRO - Liberálně-konzervativní akademie, 2006. 240 s. ISBN 80-86816-21-4.

www.ods.cz

MATUŠKOVÁ, Anna. *Politický marketing a české politické strany: volební kampaně v roce 2006*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. 174 s. Monografie; sv. č. 32. ISBN 978-80-210-5169-0.

www.volby.cz

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2006

Graf 2: Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 2010